

Stowarzyszenie LOT

**Szlak Niematerialnego
Dziedzictwa Kulturowego
w Polsce**

O SZKOLENIU

NIEMATERIALNE DZIEDZICTWO KULTUROWE W ROZWOJU SAMORZĄDÓW

Rozwój · marka miejsca · decyzje

To szkolenie jest dla Ciebie, jeśli

Pracujesz w jednostce samorządu terytorialnego lub instytucji kultury i odpowiadasz za rozwój, kulturę, promocję. Przygotowujesz decyzje lub uczestniczysz w procesach decyzyjnych. Szukasz praktycznych narzędzi i argumentów, a nie wyłącznie ogólnych inspiracji.

Rozwój · marka miejsca · decyzje

Każda gmina posiada zasoby, których nie da się zbudować ani kupić. Tworzą je mieszkańcy, ich wiedza, umiejętności, zwyczaje, święta i opowieści przekazywane z pokolenia na pokolenie. To właśnie niematerialne dziedzictwo kulturowe.

Niematerialne dziedzictwo kulturowe jest ściśle związane z mieszkańcami – oni je tworzą, pielęgnują i nadają mu znaczenie. Z kolei samo dziedzictwo – na zasadzie oddziaływania zwrotnego – buduje tożsamość i wzmacnia relacje społeczne, stanowi źródło wiedzy o przeszłości i stymuluje rozwój lokalny.

Dlatego misją samorządu lokalnego jest pielęgnowanie tego, co łączy i sprawia, że wspólnota tworzy dobrą przestrzeń do życia.

Inwestowanie w dziedzictwo kulturowe się opłaca. Coraz częściej podkreśla się, że niematerialne dziedzictwo kulturowe nie powinno być postrzegane wyłącznie jako obszar ochrony. Odpowiednio rozpoznane i rozwijane może stać się zasobem wspierającym rozwój społeczny, gospodarczy i turystyczny, a także budowanie atrakcyjności miejsca.

Nie oznacza to komercjalizacji tradycji. Celem jest takie wykorzystanie potencjału dziedzictwa, które wzmacnia jego autentyczność, wspiera depozytariuszy i jednocześnie przyczynia się do rozwoju społecznego, turystycznego i gospodarczego gminy, miasta lub powiatu.

W tym szkoleniu nie traktujemy niematerialnego dziedzictwa kulturowego w oderwaniu od zabytków ani od przyrody. Punktem odniesienia jest zawsze krajobraz kulturowy miejsca – rozumiany jako całość, na którą składają się:

- tradycje i praktyki,
- zabytki,
- środowisko przyrodnicze.

To one wspólnie budują tożsamość miejsca i jego potencjał rozwojowy.

Jednocześnie szczególny nacisk kładziemy na niematerialne dziedzictwo kulturowe, ponieważ:

- jego zasoby i możliwości są w samorządach zwykle słabiej rozpoznane,
- rzadziej trafiają do dokumentów,
- są mniej doceniane niż dziedzictwo materialne.

Tymczasem to właśnie niematerialne dziedzictwo bardzo często łączy zabytki, przestrzeń i przyrodę w czytelną opowieść o miejscu i społeczności.

Szkolenie pozwala świadomie wytyczyć ścieżkę, jak przejść od tradycji do decyzji: od żywej praktyki kulturowej, przez jej zrozumienie i interpretację, po współpracę i konkretne działania w gminie, mieście lub powiecie.

Dlaczego właśnie to szkolenie

Nie jest to szkolenie „o kulturze”. To szkolenie o rozwoju opartym na dziedzictwie. Punktem wyjścia jest przekonanie, że ochrona dziedzictwa i rozwój lokalny nie są przeciwieństwami. Dobrze prowadzone działania potrafią wzajemnie się wzmacniać.

Nie proponujemy gotowych recept. Pokazujemy sposób myślenia, który pomaga samorządom podejmować lepsze decyzje dotyczące dziedzictwa i jego wykorzystania w rozwoju lokalnym.

W wielu samorządach dziedzictwo pozostaje rozproszone między wydziałami, funkcjonuje poza dokumentami strategicznymi i bywa postrzegane jako koszt lub obowiązek. Brakuje wspólnego języka i narzędzi, które pozwalałyby traktować je jako realny zasób rozwoju.

Po szkoleniu uczestnicy będą potrafili:

- traktować dziedzictwo niematerialne jako zasób, a nie temat poboczny,
- łączyć tradycję, zabytki i przyrodę w spójny krajobraz kulturowy,
- wykorzystywać dziedzictwo w strategiach rozwoju, promocji i turystyki,
- budować partnerską współpracę z depozytariuszami,
- przygotowywać decyzje, które mają uzasadnienie merytoryczne i społeczne.

Jak pracujemy

W czasie dwudniowego szkolenia uruchamiamy proces strategicznego myślenia o zasobach własnego dziedzictwa kulturowego.

Pierwszy dzień ma charakter inspiracyjny: łączy prezentacje, dyskusje, case studies oraz terenową sesję diagnostyczną w Spycimierzu. Pracujemy na modelu Spycimierz–Uniejów, który pokazuje, jak dziedzictwo funkcjonuje w praktyce – w tym, jak tradycja układania kwiatowych dywanów wpisana na Listę reprezentatywną UNESCO może wspierać rozwój i promocję miejsca. Analizujemy nie tylko sposoby ochrony tradycji, ale przede wszystkim to, jak staje się ona impulsem rozwoju, współpracy i budowania wartości miejsca.

Ważnym punktem odniesienia jest krajobraz kulturowy Gminy Krobia w Wielkopolsce, gdzie tradycja Biskupizny stanowi fundament silnej tożsamości regionalnej i konsekwentnej współpracy samorządu z depozytariuszami.

W programie pojawia się również teatr jako narzędzie ochrony i przekazu dziedzictwa. Pokażemy, jak teatr obrzędowy może wzmacniać przekaz międzypokoleniowy, aktywizować lokalną społeczność i ożywiać tradycje w przestrzeni publicznej.

Wprowadzamy także temat targów, festiwali i jarmarków dziedzictwa, czyli miejsc, w których lokalne tradycje mogą być szerzej prezentowane, a spotkania twórców, depozytariuszy i publiczności mogą budować kontakty i wzmacniać rozpoznawalność gminy lub powiatu.

Każdy przykład analizowany jest nie tylko pod kątem sukcesów, ale również decyzji, które do nich doprowadziły.

Drugi dzień ma charakter warsztatowy. Uczestnicy pracują na sytuacji własnej gminy, miasta lub powiatu: porządkują zasoby, wskazują partnerów, szukają kierunków rozwoju i przygotowują pierwszy plan działania.

Warunkiem pełnego wykorzystania warsztatów jest wcześniejsze przygotowanie podstawowych informacji i materiałów dotyczących zasobów dziedzictwa własnej gminy, miasta lub powiatu oraz zabranie ich ze sobą na szkolenie.

Czego możesz się spodziewać

Podczas szkolenia zrozumiesz, w jaki sposób dziedzictwo, zwłaszcza niematerialne, buduje wartość społeczności i miejsca. Poznasz sposoby, w jakie może ono wspierać turystykę kulturową, a przez to lokalną gospodarkę, bez naruszania jego autentyczności. Nauczysz się, jak uwzględniać niematerialne dziedzictwo kulturowe w strategiach i dokumentach JST. Poznasz sprawdzone modele współpracy samorządu, organizacji pozarządowych i depozytariuszy. Uporządkujesz własne zasoby i możliwości działania.

Zobaczysz także, jak nowoczesne narzędzia – w tym sztuczna inteligencja – mogą wspierać analizę zasobów, tworzenie narracji promocyjnych, obecność w Wikipedii i przygotowywanie decyzji strategicznych w samorządzie.

Co zyskujesz

Po szkoleniu wracasz z:

- mapą zasobów i możliwości JST,
- planem wdrożenia – prostą listą kroków możliwych do podjęcia bez tworzenia nowych struktur,
- argumentami pomocnymi w rozmowach z przełożonymi, radnymi i partnerami,
- lepszym rozeznaniem, czy i kiedy aplikować na Krajową listę NDK lub do Krajowego Rejestru Dobrych Praktyk, a jeśli dany element lub praktyka są już wpisane – jak skuteczniej wykorzystywać ten potencjał w działaniach rozwojowych, promocyjnych i edukacyjnych.

Z kim będziesz pracować

Michał Czerski

Prezes Zarządu IMAGO Centrum Sztuki Ludowej, prawnik, przedsiębiorca, menedżer kultury oraz specjalista w zakresie organizacji wydarzeń kulturalno-handlowych. Od urodzenia związany z Krakowem, od lat aktywny zawodowo i społecznie w mieście. Specjalizuje się w przygotowywaniu i realizacji złożonych wydarzeń organizowanych w reprezentacyjnych oraz historycznych przestrzeniach miejskich. W swojej pracy łączy część wystawienniczo-handlową z programem artystycznym, warsztatowym, edukacyjnym i eksperckim. Szczególne miejsce w jego działalności zajmuje ochrona i popularyzacja niematerialnego dziedzictwa kulturowego.

dr Jędrzej Kałużny

Historyk i praktyk pracy z dziedzictwem lokalnym. Specjalizuje się w krajoznawstwie historycznym i kulturowym regionu uniejowsko-spycimierskiego oraz w pracy terenowej łączącej historię, archeologię i eksponowanie dziedzictwa. Dyrektor Centrum „Spycimierskie Boże Ciało”.

Marek Markowski

Depozytariusz tradycji szopkarstwa krakowskiego wpisanej na Listę Reprezentatywną UNESCO. Wieloletni praktyk zaangażowany w jej przekazywanie, popularyzację i współpracę z samorządami. Prezes Fundacji Tradycja Szopki Krakowskiej.

dr hab. Katarzyna Smyk, prof. UMCS

Wybitna ekspertka w zakresie niematerialnego dziedzictwa kulturowego. Kieruje Katedrą Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego UMCS i przewodniczy Radzie ds. Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego przy MKiDN. Specjalizuje się w systemie ochrony NDK zgodnym z Konwencją UNESCO z 2003 r.

Andrzej Szoszkiewicz

Dziennikarz, specjalista w zakresie komunikacji, promocji i zarządzania dziedzictwem z udziałem lokalnych społeczności. Wykładowca i trener. Od lat zajmuje się popularyzacją niematerialnego dziedzictwa kulturowego oraz współpracą z samorządami i depozytariuszami tradycji. Współautor wniosków dotyczących wpisów na Krajową listę NDK, Listę

Reprezentatywną UNESCO oraz do Rejestru Dobrych Praktyk UNESCO. Prezes Stowarzyszenia LOT „Szlak Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego w Polsce”.

Wojciech Świątkowski

Depozytariusz tradycji plecionkarstwa wpisanej w 2025 r. na Listę Reprezentatywną Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego Ludzkości UNESCO. Nauczyciel zawodu, praktyk przekazu międzypokoleniowego i aktywny promotor plecionkarstwa.

dr hab. Bogdan Włodarczyk, prof. UŁ

Naukowiec i wykładowca w zakresie relacji między dziedzictwem, krajobrazem kulturowym a rozwojem turystyki. Od wielu lat prowadzi badania ruchu turystycznego w Spycimierzu i Uniejowie. Dyrektor Instytutu Geografii Miast, Turyzmu i Geoinformacji Uniwersytetu Łódzkiego.

Co dalej po szkoleniu?

Szkolenie nie kończy procesu pracy z dziedzictwem. Jest jego początkiem.

Uczestnicy otrzymują możliwość dalszych konsultacji oraz zaproszenie do współpracy w ramach ogólnopolskiej sieci samorządów, instytucji i ekspertów rozwijanej przez Stowarzyszenie LOT „Szlak Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego w Polsce”. Dzięki temu łatwiej wymieniać doświadczenia, rozwijać projekty oraz korzystać z dobrych praktyk wypracowanych w innych miejscach.